

List izhaja vsak petek

in velja s poštnino vred in v Gorici doma poslan: za celo leto: 3 gold., za pol leta 1 gold. 50 s., za četrt leta 80 sold. — Kdor sam po-nj pošilja, plača 2 g. 50 s. Za ude nar. pol. društva „Gorica“ je cena določena, kakor za druge naročnike. Posamezni listi se prodajajo po 6 sold. pri knjigarju Soharju na Travniku.

Naročnina in dopisi

naj se blagovoljno pošljajo opravniku in sovredniku **Antonu Laknarju**, na Starem trgu (Piazza del Duomo) h. št. 361. Vse pošiljatve naj se frankujejo. Rokopisi se ne vračajo. Oznanila se sprejemajo. Plača se za navadno vrstico, če se naznanilo samo enkrat na tiske, 8 sold., čedvakrat, 12 s., če trikrat, 15 s.; za kole k vsakrat 30 s.

GLAS

Vabilo.

Odbor slov. politiško-narodnega društva „Gorica“ v Gorici vabi vse p. n. gg. društvenike k izrednemu občnemu zboru za ponedeljek 25. tek. mes. avgusta ob 11. uri zjutraj. Zbor bo v Gorici v hiši gosp. odvetnika dr. Tonkli-a v ulici sv. Ivana, h. št. 134.

Na dnevni red pride samo:

postavljenje kandidata za državni zbor za volilno skupščino kmečkih občin glavarstvenega okraja sežanskega, goriskega in tominskega.

Vabilni list je ob enem vstopnica k zboru, zatoraj naj ga vsak seboj prinese.

Ker gre za tako važno stvar, nadajamo se, da pridejo č. gg. društveniki v obilnem številu k posvetu.

V Gorici, 11. avgusta 1873.

ODBOR.

Za kaj gre, Lavrič ali Tonkli, kali?

Nikoli še si niso bili slovenski listi tako v laséh, kakor sedaj pri bližajočih se direktnih volitvah v državni zbor. Od vseh strani mile, razkosane Slovenije nam donijo na ušesa neubrani glasovi bratovskega razpora. Ena stranka hoče za poslanca Petra, druga Pavla; in navidezno se zdi,

kakor bi le osebna vprašanja gnala Slovence v dvojni tabor. Nečemo kristikovati tū vedenja strank pri postavljanji kandidatov za državni zbor v sosednih deželah slovenskih — ampak ostanemo doma.

Tudi na Goriškem si stojite od novega leta dve stranki nasproti, ki hočete vsaka svojega kandidata spraviti za poslanca v državni zbor, kot zastopnika kmečkih občin. „Soča“ priporoča dr. Lavriča, in „Glas“ je razglasil dr. Tonkli-ja za svojega.

Potrebno je tedaj, da naše ljudstvo zvé, kateri vzroki so razkopali brezdno med obema strankama. Narodnost povdarjate obe kot svetinjo našo, in obrambi njeni si podaste lahko roki. Ko je pa prišlo na dnevni red vprašanje, ali naj bode versko prepričanje podlaga narodnemu in političnemu delovanju ali ne, se je seštilo obzorje tudi pri nas.

„Soča“ si je prilepila pridevek „liberalna“ in je rekla: ne, tu da je slovenskemu občinstvu razodela to svoje prepričanje, je pahnila pri zadnjih volitvah v Sočini odbor od sebe duhovščino kot *naravno zastopnico verskega, katoliškega principa*, duhovščino pravimo, med katero je največ in najčistejših rodoljubov.

Verskonarodna stranka je nastala tako — nasproti liberalni — sama ob sebi, in „Glas“ je prevzel nalogo, njena načela braniti.

Razloček med njima je bil tedaj očiten, čeravno se v vseh narodnih vprašanjih vjemate.

Liberalci nameravajo zidati narodni dom na brezverskem — pesku; verskonarodni pa hočejo napredek narodov na te-

melji neomahljivem. Verskonarodni želijo osrečiti svoj narod na temelji onih načel, ki so prerodila in oblažila svet, načel, ki so zinagoviti svoj prapor razvila od severa do juga, od izboda do zatona, načel, okrog katerih se bije boj vže 19 stoletij — načel, ki imajo toliko večjo moč do človeškega sreča, kolikor bolj jih spoznava njegov um. In to so krščanska načela, katera čista in neoskranjena hrani katoliška cerkev.

Liberalci hočejo omiko in svobodo narodov brez teh načel, kar smatramo verskonarodni za nemogoče. Brez vere ne more obstati družabni red, in brez nje drži pot v barbarstvo, ki je toliko hujše in silovitejše, kolikor več orožja ima na razpolaganje brezveren ljud po orjaskih pridobitvah človeškega duha — ker zamore le krščanstvo oblažiti sreča in značaje!

Ker so tedaj verskonarodni prepričani, da nij ne omike, ne svobode, ne napredka brez krščanstva — ker vedo, da so politična vprašanja od verskih neločljiva, da morajo biti vse postave preširjene krščanskega duha — zato so morali dati stranki slovó, ki ima take nazore za — mračnjaške, za natražnjaške.

Boj tedaj med nami tū je ravno tisti, ki se bije po celem svetu: „Der Kampf des Glaubens mit dem Unglauben“, kakor pravi Goethe.

Banalna je tedaj fraza, da „vera nij v nevarnosti“; ž njjo hočejo naši liberalci ljudi le begati. Gotovo Kaju ali Semproniju ne morete sleči tako verskega prepričanja, kakor sukno, pa Vi pripravite cel bodoči rod ob vero, ako zahtevate, da ne bi bilo ni duha ni sluha o njej v zakonodajstvu. Fraza je za bebec!

Listek.

Valentina Staniča

mladost in studentovska leta.

(Dalje.)

Blizo šestnajst let je imel Valentin, ko je šel, cep in koso *) popustivši, z očem na Trbiž **) v trivialne šole, da bi se tam nemškega jezika ložej naučil. S Trbiža je prišel v Celovec v tretjo „nemško“ šolo. Koliko časa se je tukaj šolal, ne vemo prav. Katalogi, ki se hranijo v arhivu celovškega gimnazija, segajo le do leta

*) Še sedaj pripovedujejo, da mu je že takrat kosa prav dobro rezala, in da ga delalci niso marali k sebi v vrsto, ker ga niso mogli dohajati.

**) E dopo avè frequentat lis scuelis basis a Guriza. — Tako piše Z. L. Filla-er „Almanac di Guriza par P. an 1858 st. 27“. To isto trdi tudi Slomšek v Drobt. 1848, str. 81, in najbrže po njem tudi Paulus v „Soči“ 1873 št. 17, kar pa ni verjetno. Še živa 94letna nevesta Staničeva (roj. 10/11 1779 v zapotoški duhovnji tik beneške meje) trdi, da je šel z doma naravnost na Trbiž v šolo.

1807. Tega leta so prevzeli gimnazij Benediktini od Francižkanov, in pri tej priložnosti so se menda dotični zapisniki pozgubili, ali pa kje drugde pospravili.

O njegovem življenju v Celovci ne vemo skoro nič; pa kako bi tudi kaj vedeli, saj učence ljudskih šol in dijak prvih gimnazijskih razredov živi navadno tiho in mirno. Da ima le potrebno obleko in dovolje hrane, pa je zadovoljen. K večemu ga še dom mika in rad pozveduje, ali je vse še tako, kakor je bilo tačas, ko je tiče lovil in polhom nastavljal. En sam dogodek iz njegovega takratnega življenja se je v knjigi, pa tudi med njegovimi domačimi ohranil, ktereга tudi tū zabilježimo, sosebno zato, ker se je bil Staniču tako globoko v spomin vtisnil, da ga vse žive dni ni mogel pozabiti.

Vročega poletnega dne se je šel z drugimi kopat, toda pregloboko si je upal, in ker ni znal plavati, zajela ga je voda in na dno potegnila. Utonil bi bil, da ni

imel tovariša Potočnika, ki se je za njim spustil in ga iz globočine izvlekel. Spoznal je takrat, da voda nima veje, zato si ni pa nikdar več tako globoko upal. Tudi svojega rešitelja ni mogel pozabiti. Še v poznejših letih je po njem popraševal, in ker ni mogel ne njemu, ne njegovim sorodnikom dobrote povrniti, podelil je pa revežem v ta namen obilno.

Iz Celovca je šel v Solnograd, kjer je modroslovske in bogoslovske studije vrlo dobro dovrzil.

Od doma je imel le malo pomoči, pa je tudi ni potreboval, kajti takratni kanalski dekan Ivan Savič mu je preskrbel v Solnem gradu hrano brezplačno *), vrh tega si je pa še sam marsikak krajeareček prisluzil s podučevanjem otrok po boljših hišah.

Morebiti se bo komu čudno zdelo, da

*) Po besedah neveste Staničeve gre soditi, da je bil takrat v Solnem gradu konvikl, v katerem je 24 studentov zastoj jedlo.

Verskonarodni pa si svesti, da ne zmorejo osamljeni niti svojih narodnih teženj, niti verskih nazorov vresničiti — da ne morejo tedaj Avstrije v federalno državo prestrojiti, zato so se zvezali z državno-pravno stranko — pa ne zliži ž njo — da ona zmaga v bodočem volilnem boju — kajti le ona bode delila pravice deželam, narodom in veri katoliški, ako pride do kmula.

Tedaj narodnega programa nismo zavrgli, kakor nam zlobno očitajo „Sočani“ — nesli smo ga za sabo k državno-pravnim.

Zato ne more biti naš kandidat dr. Lavrič, ki je sicer kot narodnjak neomadeževan in vsega spoštovanja vreden, pa je otrešel od sebe krščansko-katoliška načela. Osebe morajo služiti sveti stvari, ne pa stvar osebam, in Tonkli je, uže delal in je obljubil še bolj delati za dosego naših verskih in narodnih svetinj, zato ga „Glas“ priporočuje za kandidata in ne dvomimo, da ga bo gledé na to tudi narodno politično društvo „Gorica“ za svojega sprejelo.

Rodoljubom pa nalagamo na srca, naj ljudstvu razjasnujejo stvar, kakor je, da bode znalo, da ne gre za osebe, ampak za načela: za naj dražje svetinje — za vero in narodovo omiko in svobodo na verskonarodni strani — za brezverske sanjarije na liberalni! Pozor!

Koga pošljemo volit poslanca?

Politična društva sklicujejo volilne shode, da pozvedó mnenje volilcev. No! To je vže prav, da tudi naš glas spoštujete, da nam kar ex offio poslanca ne narekujete, ne vsilajete. Želeli bi, da bi nas takó pri vseh važnih rečéh prašali za misel po načelu: Nil de nobis sine nobis! Kar se pa tiče prašanja: ali taki volilni shodi res kaj izdajo, ali imajo kaj upljiva na prihodnjo volitev in zlasti: ali se smé po glasovanji pri omenjenih shodih zanesljivo soditi na prihodnjega poslanca? — to, in sosebno poslednje, močno dvomim. Pri takih shodih se snidejo le nekateri, navadno

se je trd Kanalec tik bavarske meje šolal, toda, komur so razmere takratnih učilišč znane, bode mi pritrdil, da to ni nič kaj posebnega. Bogoslovnic niso imeli nikjer, tudi v Gorici je ni bilo. Na mestih njih je vpeljal cesar Jožef II. tako imenovana „generalna semenišča“ (Generalseminarien): za gorenjo in dolenjo Avstrijo na Dunaji, za Česko v Pragi, za Moravsko in Sleško v Olomucu, za Galicijo in Vladimirijo v Lvovu, za Štajersko, Koroško, Kranjsko in Primorsko v Gradci, za Tiroljsko v Innsbrucku.

Ti po cesarji Jožefu II. vpeljani zavodi niso imeli drugega namenu, nego kandidate duhovništva na to pripravljati, da bi bili pozneje kot dušni pastirji v vsem, tudi v cerkvenih zadevah, prepokorni sluge državne vsemogočnosti. Groza me je skoraj povedati, kakim možem so izročali odgoj mladim duhovnikom. Najzlobniših, npravo propalih profesorjev so bili najbolj veseli. V dno srca te zazebe, lasje se ti šče-

le stari volilci. Njihov glas pa velja sedaj le tóliko kolikor vsakega drugega prvotnega volilca, — ker sedaj govoré le za-se, za druge glasovati niso od nikogar pooblašeni. Zanašajo se sicer ti možje, da bodo vsaj oni imeli častno nalogo izbirati drugega poslanca, pa kedó vé, ali jim bo ljudstvo na novo zaupalo to važno opravilo? Kedó vé, ali si ne bo ljudstvo izbralo vsaj nekoliko dražih poverjenkov, volilcev? Ali ne bo zavrglo tistih, ki v sodnjíh niso glasovali po njegovem prepričanji? To je veliko prašanje.

In moje mnenje je ravno to, da v nekaterih krajih moramo si poiskati novih volilcev, prejšnje pa pustiti naj sedé domá za pečjó. Silno važno je namreč, koga da pošljemo volit poslanca.

Prva volitev je imenitnejša kot druga: če enkrat vem, kedo so volilci, vem tudi kedo bo poslanec. Zato, dragi deželani moji, vam dajem prav iz srca in po dobrem premisleku tu nasvet: Ne izberite za volilca nikogar, ki je v verskih in cerkvenih rečéh mlačen in malomaren, ali pa cerkvi in veri celó sovražen človek.

Ne glejte nič na to ali je župan ali ne, ali je bogatin ali revež, — glejte pri volitvi samo na to, da izberete za volilca stanovitnega značajnega možaka, vernega in dobrega katoličana. Tako voliti, a ne po zunanosti in bogastvu, — je vaša sveta dolžnost.

Napačno, slabo ravna, kedor se da preslepiti od zunanjih ozirov, — kedor ne dela po prepričanji in po vesti. Vi pa, pošteni in razumni slovenski možaki, ki ta list v roke dobite, vi podučite svoje sosede natančno v tej zadevi, da bodo šli k volitvi s tem glasilom: **„Naš volilec bodi pošten možák in veren katoličan“!**

Dopisi.

Iz tominske okolice 15. avgusta. Nastopila je doba, ko se ima pretresati velvažno vprašanje, koga naj goriški Slovenci iz kmečke volilne skupščine kot poslanca v

tinijo beročemu, kaj so z mladino počenjali. Ni jih bilo sram, odgojence o belem dnevu po razvpih krémah voziti, ž njimi pojedati in popivati, vrh tega pa še govoriti, da to in uno po božji zapovedi prepovedano, ni greh. *) (Dalje)

*) Unter den Professoren gab es Männer, welche öffentliche Verführer der Jugend waren und nicht allein ihre Religion, sondern auch die Sittlichkeit untergruben. Das Seminar zu Freiburg im Breisgau zeichnete sich namentlich durch die Immoralität und Verworfenheit seiner Professoren aus. — Glej: „Geschichte der geistlichen Bildungsanstalten“. Von Fr. August. Theiner. Mainz 1835, str. 302.

Še celo laiki (svetni ljudje) so tacemu početju ugovarjali, pa zastoj. Sonnenfels, Van Swieten in drugi so imeli cesarja Jožefa II. popolnoma v svoji oblasti. — Dunajčan Ivan Kolb, profesor pastirstva v Rottenburgu na Tiroljskem, je bil v pravem pomenu besede poživjen človek, ali Van Swieten mu je bil prijatelj, zato ga ni mogel nihče z mesta spraviti. O njem beremo: „Er sprach öffentlich im Angesichte der Seminariisten und der Laien der Religion und Sittlichkeit Hohn. Er führte seine Zöglinge am Freitage in die gemeinsten Schenken und Kneipen, frass und soff mit ihnen und forderte sie auf zum Trotz der kirchlichen Fastengebote Fleisch und andere untersagte Speisen zu essen. Gl. „die theologische Dienerschaft am Hofe Joseph II. v. Sebastian Brunner“ Wien 1868 str. 373.

državni zbor volijo. Kakor so se zavedeni naši Slovenci žalibog! v dve stranki razcepili, katerih ena je na svojo zastavo zapisala častljivo, keršansko geslo: „Vse za vero, cesarja in dom“, med tem ko druga povdarja novošegnim paganom priljubeno frazo: „Vse za narod, omiko in svobodo“, tako sta tudi njuna organa: „Glas“ in „Soča“ vsak svojega kandidata postavila. Prva, stranka verskonarodna, priporoča dr. Tonklija; druga, stranka liberalna, dr. Lavriča. Kakor vse kaže, sukal se bode volitveni boj okoli teh dveh kandidatov. Če nam je toraj voliti enega gori omenjenih dveh, ktere ga se bomo oklenili? Pretresajmo to vprašanje objektivno, „sine ira et studio“, ne kot „Sočani“, in ne kot „Goričarji“, temuč kot goriški Slovenci.

Vprašam toraj, ali moremo mi dr. L. voliti? Državni poslanec je pooblaščenec naroda, kateri mora torej vse njegove interese zastopati, njegove pravice braniti, njegove težnje podpirati. Je-li pa dr. L. tisti mož, od ktere ga bi se smelo pričakovati, da bo naše interese vsestransko zastopal? Na to moram naravnost reči, da ne! L. je narodnjak, to je istina. Njemu se imamo zraven družih prav veliko zahvaliti, da je naš narod zavedel se svojih pravic kot narod, in da tiste pogumno zahteva in brani.

Tega ne morejo tajiti tudi njegovi nasprotniki ne. Čast, komur čast! Zakaj bi ga pa ne imeli voliti za poslanca, če je že takó, bo kdo vprašal? Odgovor: zato ker ima naš poslanec zastopati interese ne samo Slovencev, ampak vernih, katoliških Slovencev, in L. zato sposoben biti ne more, ker ni katoličan. Ako bi šlo samo za narodnost, bil bi L. morda na svojem mestu in priporočevanja vreden. Kaj nam pa more koristiti poslanec, dasi narodnjak, ki se ne bo brigal za to, kar je nam katoliškim Slovincem prva reč, za naš verski zaklad? ali ki vtegne celó v verskih vprašanjih, ktere bodo gotovo v državnem zboru na vrsto prišle, z našimi liberalnimi nasprotniki potegniti? Naj se mi ne ugovarja, da L. je značajan mož, in se bo držal mandata katoliških volilcev, kakor je ne davno v Komnu nek gošpod v svojem „plaidoyer-u“ kmetom trdil. Značajnost poslanca zahte-

Forint ali goldinar?

(Dalje in konec).

Tedaj ko so goldinarje v 17.tem stoletji tudi iz srebra kovati začenjali, ni imel goldinar povsod iste veljave.

Tako imenovani Rheinländische Gulden Rheinische Gulden, ki je bil na južnem Nemškem sploh v navadi, tedaj tudi pri nas Slovincih, dal nam je priložnost, da smo sreberni goldinar sploh rajns ali rajns klicati začeli, ktero ime pa se utegne med nami sceloma pozgubiti, ker se uže malo kje več sliši ali piše goldinar kovencijskega denara, kakor se mu pravi, imel je 60 kr. kakor še vsi vemo, ker je le še malo let od tega, kar se je denar avstrijske veljave (Österr. Währ.) vpeljal. Bil je pet soldov več vreden, kakor sedanji, tako da je šlo na en goldinar sto in pet sedanjih soldov. Od leta 1826 naprej so tudi na Toškanskem kovali sreberne forinte, ki so jim djali florino; veljal je 1²/₃ toškanskih

va ravno, da govori in glasuje po svojem prepričanju. Značajan poslanec torej, ki katoliško vero čerti in se ji je zato slovesno odpovedal, se ne more za njo potegovati, sicer bi se od njegove značajnosti več govoriti ne moglo, pokazal bi tudi, da je popolnoma indifferentist, to je, brez vsakršne vere, kar bi mu gotovo pri katoliških Slovencih ne moglo zaupanja pridobiti.

Pa saj dandanes ni treba več veliko dokazovati, da liberalcem ne smemo zaupati, da bi se za naše verske svetinje poganjali, in da tisti, ki dr. L. kmetom nasvetujejo čes, da bo tudi njih verske pravice branil, hočejo le slepiti take, ki dalje ne vidijo. Po sadu se drevo spozna. Vzemite le v roko eden ali drugi naših liberalnih listov, in prepričali se boste lahko, kam merijo prizadevanja tistih, ki so „vero“ iz svojega programa izbacnili. Ko bi naši verni očete iz groba vstali, bi strmeli, videči, kako zaničljivo njih otroci v rečeh govore in pišejo, ki so jim bile čez vse častitljive in svete; bi nesrečen šteli zarod, ki vso slavo in srečo v to stavi, da se edino le za narodnost poteguje, kar ima biti katoličanu le sredstvo, nikakor pa zadnji cilj, med tem pa prave rodoljube zasmejuje, kateri zraven narodnosti povdarjajo neprekljicljive besede večne resnice: kdor ne veruje, bo pogubljen!

Ko bi, postavim, v državnem zboru na dnevni red prišlo vprašanje gledé odprave samostanov, posebno jezuitskih, ali se bomo mogli nadejati, da bo dr. L. proti takemu predlogu glasoval, potem ko smo brali v „Soči“, ki je vendar kost od njegove kosti, kako si je svoje liberalne roke od veselja mancala, da so „pobožnim očetom“ jezuitom v Repnjah slovó dali, med tem ko verni Slovenci, kateri ima L. zastopati, nad tako krivico žalujejo? In ko bi prišlo do tega, da bi se posvetovali, kako bi bilo pomagati sv. Očetu, ali bo dr. L. za-nj, za njegove pravice se potegoval, med tem, ko njegov organ tako očividno z politiko Kavurja, Kastellara, Gambette itd. koketuje? —

Katoliški volilci! prevdarite te besede, ko pride čas, poslanca voliti. Ali more ka-

tolišk Slovenec z dobro vestjo, če ima vero še za to, kar je, za najdražo svetinjo, v sedanjih okolnostih, kjer gre boj tudi za vero, svoj glas dati možu, sicer narodnjaku, ki je pa veri volilcev načeloma sovražen. Ali bi to ne bilo toliko, kakor sovražniku orožje v roko podati? —

Imamo pa družega, boljsega moža, ki sicer ni govoril za Slovenijo ne po krémah, ni v „učanjaških“ shodih, ki je pa kot poslanec očitno pokazal, da zna in da hoče delati za Slovence na Goriškem. Ta mož je dr. Tonkli.

Iz Brd, 20. avgusta. Kakega poslanca boste volili v državni zbor? se poprašujejo ljudje po nekterih krajih Slovenije. Ali se boste držali one stranke, kterej imamo zahvaliti svoj narodni obstanek; ali one, ktera je v narnovejšem času tako krepko jela nadomestovati nemškutarje in druge Slovanstvu nasprotne „liberaluhe“, da mislijo ti z bojnega polja proti nam popolnoma zginiti, ter vse ono orožje, ktero so proti nam obračali, dati zdaj svojim nasprotnikom Mladoslavencem? Pri nas pa prašanja, ktere stranke se pri volitvi držati, hvala Bogu nimamo, kajti nobeden naj ne misli, da se bode Bric družil z ljudmi rudečarske zastave „Soče“, „Naroda“, „Tednika“. Naj le bodo obljube dr. Lavriča še tako polne zlate svobode, mi njemu kot verskemu odpadniku zaupati ne moremo. Naše mišljenje je katoliško in odpadnik ne bode nikdar naš zagovornik, če tudi trdi da pozna naše misli in želje. Koliko imamo ljudem modernega liberalizma zaupati, so nam pokazali Dežman, Kljun in med drugimi tudi Vošnjak, koji je glavni stvoritelj stranke odpadle od starega slov. programa. Mi Brici, dobro poznavši vse te zadeve, bomo kakor upam, enoglasno volili vrlega dr. Tonklia koji nam je dal možko besedo, da se bo držal starega gesla: „Za vero, dom in cesarja.“ Vse njegovo dosedanje korektno delovanje na narodnem polju in njegovo možko vedenje nam je porok, da ostane vedno zvest staremu geslu. Vse njegove neprijatelje pa tudi toliko poznamo, da ne bomo njihovim lažnjivim in ob-

Istoria della contea di Gorizia. Gorizia tip. Paternolli 1856. Četrta knjiga tega dela namreč vsa je delo našega *Della Bone*, ki ima tudi svoj poseben naslov tako-le: *Osservazioni ed aggiunte sopra alcuni passi dell' istoria della Contea di Gorizia di C. Morelli di Schönfeld. Gorizia tip. Paternolli 1856.* Manj znano pa, kakor te dve njegovi deli je sledeče njegovo velevažno delo: *Strenna cronologica per l' antica storia del Friuli e principalmente per quella di Gorizia siao all' anno 1500. Gorizia tip. Paternolli 1856.* Da ne govorim od drugih večih in manjih spisov, nekaj natisnjenih, večidel pa še v rokopisu ležečih, ki vsi zadevajo našo domačo zgodovino. Da bi se človek našel, da bi te rokopise (jaz, ki sem te vrstice napisal, sem je sam s svojimi očmi videl, ko je še rajniki živel; marsikaj bi se dalo iz njih natisniti!) iz teme, v kateri zanemarjeni ležijo, spravil, in svetu priobčil!

liber, t. j. 11½ srebernih grošev, ali okoli 60 sedanjih avstrijskih soldov. Florin, na Angležkem kovan srebern denar, velja dva šilinka ali 18½ srebernih grošev, tedaj malo manj, kakor naš sedanji goldinar. Poljski *zloty* pa kot srebern denar veljal je le štiri sreberne groše. Toda od leta 1841 je tam vpeljan ruski rubelj.

Privevek.

Rekel sem tu zgoraj: „Naš zgodovinar, rajniki Jožef Dominik Della Bona“, in to po vsi pravici. On je bil v novejših časih skorej edini Goričan, ki se je z našo domačo zgodovino pečal, kar tudi njegovi spisi pričujejo ki so po tisku beli svet zagledali. Komu ni znano njegovo čedno delo: *Sunto storico delle principate Contee di Gorizia e Gradisca. Gorizia, tip. Paternolli 1853.* Po tem delu je bila spisana *Goriška zgodovina do l. 1500*, priobčena v *Zakrajšekovem „Goriškem letniku“*. Ravno tako, če ne bolj, znano je Dellabonovo delo ki je v četrti knjigi pridjano *Morellijevi*

rekovalnim besedam nikdar verovali, posebno pa še zarad tega ne, ker nam niso do zdaj ni enega dokaza naveli, zarad ktere ga bi imeli nad pravim domoljubjem Tonkli-ja dvomiti.

Neki gospodek, še mišje dlake, se kratkočasi z dopisom iz Brd v Narodu št. 184 ter mladoslavenskemu svetu javlja radost, koje neki tukajšna liberalna inteligencija občuti nad Lavričevo kandidaturo. Smešno! Le pojte iskat po Brdih inteligencije vaših kužnih načel, spravite jo pred se v front, ogledajte si posamezne njene ude na tanko ter si njih obrazne podobe dobro v spominu ohranite, in gotovo boste dan volitve v Gorici prepričani, da ni nobenega onih mož doseglja čast volilnega moža: kar vam lahko oni gospodje že zdaj potrdijo, vsled večkratne enake skušnje; toraj tudi letos naj v tej zadevi brez skrbi spančkajo. Bodite tedaj zagotavljeni vsi slov. rudečkarji da pri nas čisto nič ne opravite. Upam, da vam tudi po ostalih okrajih naše grofije bobnanje ne bo veliko koristilo ter da doživite lepe blamaze, katerih ste pa sicer kaj dobro vajeni.

Mladi dopisnik se je zaletel tudi v tukajšno duhovščino, kterej prav po mladoslavensko odrekava vsako domoljubje. Kdor dobro pozna naše rudečkarje, kako radi bi vso duhovščino s petroljem svoje jeze duševno uničili, se ne bode čudil takim brezobzirnim obrekovalcem. Upam pa da ga duhovni sami že dobro zavrnejo, če jim bode za ljubo mazati se z ljudmi dopisnikove mlade kože. Še celo nedolžnega g. kaplana v B. ne more pri miru pustiti očitavši mu zanemarjanje dolžnosti do šole. Pa glej revček kako si se ravno tukaj opekeli! Ali ne veš, da je kaplanova dolžnost (?) učiti le poldnevno (Saj drugod po Brdih je tako in upam da tudi v B.) in če tedaj podučuje, dvakrat na dan, da to stori le iz ljubezni do mladine? Če ni temu tako *), rad vmaknem svojo napisano besedo; v nasprotnem slučaju pa upam, da ti bodo tvoji bližnji sosede Biljanci že dobro posvetili z lučjo, pa ne s tako kakor jo ti pod svojo omiko razumevaš.

Neki drugi dopis je v goriškem „blatovskem listu“ grajal našega č. g. fajmoštra v Kojskem, da se predrzne svariti starše, koji svojim hčerkam tukajšno tako zvano čitalnico obiskovati branijo. Ali je to, če je res, kaj čudnega? Povejte mi, jeli res vaše društvo čitalnica v pravem pomenu besede, ali je morda vse nekaj družega? Saj kolikor je meni znano, se tam vse kaj več dela nego čita i za narod izobrazuje. Mislim da mi ne boste tajili, kar v svojih dopisih sami spoznavate! Naj bodo čitalnice to, kar jim ime kaže in kar bi morale biti posebno po vaseh, namreč: kraji moralne narodne omike; pa bomo z veseljem vsi v nje dehalji in tudi naša narodna duhovščina jih bode gotovo rada podpirala.

Iz Gorice, 21. avgusta. Kje da je nevstrašenost, pogum in razum, ali na strani „Soče“ ali „Gorice“, pojasnuje nam prav drastično ta le dogodbica.

*) Iz gotovega vira vemo, da se je g. kaplan zavezal le 2 uri na dan podučevati; odločili so mu za to 100 gl. letne nagrade. — Ur.

Pri državnem zboru je slo za zasilno volilno postavo, ki je bila obrnjena proti Čehom, Slovencem in drugim našim zaveznikom. In glejte! za to proti nam obrnjeno postavo sta glasovala na našo sramoto tudi naša dva poslanca Černe in grof Koronini! Ali dežela naša jima je zato zaklicala nasprot glasaj: „ohó!“ Tako nij prav! Vidva nijsta govorila po naših mislih!

Zlasti jih je ubogi Černe tedaj dobil: nezaupnica na nezaupnico je ko toča padala nanj. Vže takrat sem jaz to mirno opazoval ter se trezno prašal: Pa zakaj „Soča“ toliko biča ubozega Črnetu, zlahtnega grofovskega hrbta se boji dotakniti, ali pa ga k večjemu le mimo gredé prav rahlo poljubi?

Vže to mi je nekako čudno dišalo, še bolj pa sem bil osupnjen pozneje. Grof Koronini je namreč sklical volilce ter jim razložil, da in zakaj da bo glasoval za volilno reformo. Njegovi laški volilci so bili deloma za grofovo menenje deloma pa ne, Slovenci pa so bili gotovo vsi proti grofu. Vsak je bil gotovo prepričan, da treba v tej zadevi grofu ugovarjati, nasprotno misel povdarjati. In komu je pripadala ta naloga? Jaz sodim, da dr. Lavriču in drugim prvačičem in junačičem, ki so menda tudi volilci. To bi jim morala biti kot načelnikom političnega društva in kot novinarjem sveta dolžnost. Ali je kedo izmed teh se vzdignil, da bi g. grofove razloge pobijal ter naše stališče branil? **Nobeden!** Zakaj ne: ali jim je manjkalo zato poguma ali razuma, jaz ne vém, — to pa vém da tedaj svoje dolžnosti spolnili niso!

Kedo pa je nastopil kot govornik proti gospodu grofu? Naš junak (naj g. dohtar od moje strani sprejme kot časten naslov)! On je g. poslancu možko krepko ugovarjal, in ko je on možato za naš govoril, so junačiči in prvačiči za barrikadami gledali, poslušali, in konečno, ko je g. dohtarju vse ploskalo, so se tudi oni osrčili ter vdarili dlan ob dlan, in v petek po tej dogodbi je ploskanje celo iz „Soče“ odmevalo.

Tedaj so celo Lahji dr. Tonkliju čestitali zavoljo njegove nevstrašenosti in njegovega možatega govora, — ter tudi „Soča“ takrat nij hotela reči, da je govoril kot bi koso klepal, ampak je „do komolea Boga hvalila“ (da govorim a la Levstik), da jo je rešil „blamaže“. Kedo je tedaj rešil našo čast? Ali naš ali vaš predsednik? Ali junak ali junačiči. Kje je bil pogum in razum? Ako je bil tedaj edin Tonkli dober zagovornik naš, — akoravno nij bila v prvi vrsti njegova dolžnost — zakaj bi si zdaj družega iskali?

Ogled.

Avstrija. Vseh dobrih reči je po troje. Kakor ni davno v Bergreichsteinu in Oseku, tako je vlada 18. t. m. tudi v Haid-u (na Pemskem) katoliško - političk volilen shod zabranila. Vzrok se je navajal ta, da ne smejo društveniki več ko po enega gosta sè sabo pripeljati, odbor pa da je bil povabil več gostov. Zbrani konservativci so

se razšli zaklicavši gromovit „živio“ cesarju. Iz vsega se kaže, da nar neljubša sedanjim vladnim možem je katoliško-konservativna opozicija, samo „nemškim narodnjakom“ in „demokratom“ nasproti hoče biti vlada konservativna, in v tem zmislu je tudi nova „Presse“-a konservativna, vendar pa ni slišati, da bi se proti radikalnim „mladim“ tako postopalo, kakor proti katoličanom. To je vsakako dobro znamenje, ker, kogar se kdo boji, mora biti res strašen. — Sploh je stan reči gledé volitev tak kakor prejšnji teden. Cesarjev rojstni dan ni prinesel ustavovercem zaželenega ces. patenta razpuščajočega dosedarni državni zbor in volitve za novi zbor razpisočega. Časniki, ki so z vlado v dotiki, zmerom trdijo, da se snide novi d. zbor prve dni novembra; v oktobru da bodo volitve, ter da ni res, da se imajo sklicati dež. zbori še pred državnim. — Kar še sicer veliki časniki vsak po svoji barvi zastran volitev, zastran misel, ki v naj viših krogih gojé, itd. ugibajo in prerokujejo, tega ne moremo in nočemo spraviti v tesne naše predalčke; kedar bo kaj gotovega, že vse povemo.

Pri nas na Slovenskem nič posebnega novega, razen, da je bil tu pa tam kak mladosl. volilen shod n. pr. v Škofji Loki in na Blanci pri Sevnici (na Stajarskem.). Posrečilo se je Narodovcem vriniti za — kandidata g. dr. Valentina Zarnik-a. Saj se nam je res že smilil uboga reva. Dr. Z. je zbrane gorenjske (?) liberalce z jako lepimi liberalnimi frazami razveseloval, ali jih bodo pa veseli tudi volilci gorenjski, bo videl, kdor bo živ. Tako daleč smo „mračnjaki“ že vendar prignali „svobodnjake“, da so začeli trditi, da nimajo zoper „vero“ nič, da „vera“ je „narodu“ potrebna (vam samim ne?). V tem pa, ko to trdijo, jemljejo v svoje programe in v predale svojih časnikov reči, ki so prav veri sami nasprotni (naši vsaj). Velevažen dogodek na polji slovensk. časništva je ta, da se je „prvi slov. dnevnik“ ponižal in blagovolil spregovoriti (omissis emittendis) 33 tehtnih (!) bosedi z — „Glas“-om. Kaka čast! Da je „Gl.“ Narodovce razjezil, toliko smo že posneli iz onih 7 vrst njihovega glasila, dokler nam pa, gospoda slavna, svoje latinsčine v zadnji vrsti ne pojasnite, ostane. „Gl.“ „jezuitovsk, lopov in trdovraten obrekovalec“ (To se nanasa namreč na znano zadevo „Sl. Tednika“.). Tudi „malega commis-a“ „veliki“ list je bil pretekli četvrtak jako milostljiv z nami. Mislimo, da ga je ukrotila, zrahljala in milega storila — kolera. Kajti prav vse symptome te azijske bolezni kažejo njegova izpraznila (v št. 33. t. l. v „polit. pregledu“). „Rakovnjači“, „nepošteni ljudje“, „lažnjivci“, „rokovnjaški list“ itd. — to ko ostudni ekskrementi, s katerimi nas je nar novejši slov. kulturträger okidal „Soča“ se togoti, ker smo jej očitali zvezo z uradniki! Je li to „laž“, da so uradniki (po kavarnah in drugod) oni, ki Vas in Vašega kandidata z neko posebno gorečnostjo zagovarjajo in hvalijo? Je li to laž, da so se v privatnem volilnem shodu za Vas potegovali? To in še marsikaj družega Vas „pred svetom na sum stavi“ še bolj, ko mi, ktere Vi javno in tajno črnite. Sicer si pa tudi mi pri-

hranujemo pravico, še z Vami govoriti. Le pošteno, gospodje; če ne.

Dne 18. t. m. je na Dunaji mednarodna komisija slovesno razglasila one razstavnike, katerim je prisojen „častni diplom“ ali se imajo podeliti medalje. — Razstava je še zmerom nesrečna: obiskovalcev ni toliko, kolikor so jih pričakovali in tedaj tudi dohodkov ne, da bi se pokrili ogromni stroški, ki jih je prizadela razstava. Dosedaj so potegnili še komaj en milijon gold. — izdali pa — (dvajset) milijonov!!

Vnanje države. Na Francoskem obdelavajo časniki in občno menjenje spravo med Bourbonškima rodovinama. Bonapartisti so jako nasprotni temu, kar se je 5. avg. v Frohsdorfu zgodilo. Njihov cesarjevič Napol. IV., kteremu se je slo 15. t. m. mnogo njegovih privržencev poklonit, je zatrdil, da on ostane pri načelu očetovem: Vse z ljudstvom za ljudstvo. Bonapartisti pravijo, da na Francoskem ni mogoča druga vlada nego: cesarstvo ali republika. Bomo videli. Med tem se Beurbonska zadeva naprej plete in Mac Mahonova vlada krepko postopa proti radikalcem (Gambetta-vcem).

Spanjsko. Karlisti se čedalje bolj utrjujejo na sev. Spanjskem; napredovanje jim zavira naj bolj to, da nimajo dovolj topov. Vendar pa so črto reke Ebro še prestopili. Sicer pa čakajo znabiti tudi, da se razglasi na Francoskem monarhija. Vlade (ruska, franc., angleška) bi bile gotovo že Karliste za redno vojskujočo se vlast priznale, ko ne bi se bale, da se vname med njimi in Neučijo prepir. — Madridski kortesi so sklicali 80 tišuč vojakov.

Pruska Nemčija dosledno postopa proti katoličanstvu. Nadškof Ledohovski noče iti pred (drž.) sodnijo, (ker nima v njegovi zadevi nikake oblasti), zatorej ga obsodijo nenazočega (in contumaciam).

Domače novice.

(V. č. g. Alojzi Zaengerle,) professor sv. pisma nov. zak. gré v pokoj. Tisti gg., ki želijo to stolico zasesti, naj se oglasijo do 10. novembra t. l. pri vodstvu centralnega seminščia ter naj naredé izpit iz dotičnih bibl. ved 11. in 12. o. m.

(Č. g. Anton Velíšček,) prvostolni vikar, je postal fajmošter v Oglej.

(Prezvzišeni knez-nadškof so imeli 18. t. m., na rojstni dan presvetlega našega cesarja, v prvostolni cerkvi slovesno sv. mašo. Vojaki so imeli svojo službo božjo, kakor druge leta, na Rojah. Zvečer tega dne je godla po mestu mestna banda.

Razne vesti.

Janez Lapanje, čitalnični čuvaj, je postal zastopnik banké „Slovenije“ za mesto Gorico.

Današnjemu listu je dodana priloga.

— *Polit. društvo Gorica* je razposlalo te dni vsem društvenikom vabilne liste, da se vdeležijo 25. t. m. izrednega občnega zbora v dr. Tonkli-jevi hiši. Kdor ga ni prejel, naj se oglasi na dotični pošti.

— *Nova knjiga.* — Pri W. Braumüllerji na Dunaji je prišla na svetlo za našo goriško stran prav imenitna knjiga: *Das Land Görz und Gradisca (mit Einschluss von Aquileja). Geographisch - statistisch - historisch dargestellt von Karl Freiherrn von Czoernig k. k. wirklichem geheimen Rathe.* Cena knjigi je 12 gold.

— *Farno oskrbníštvo v Volčah* nam piše: Pri popraviljanji podružne cerkve sv. Marije Magdalene na Selih se je Peter Valentinčič (po domače Plave) iz Kanala skazal vrlega zidarskega mojstra. Velika pohvala gréj tudi Tomažu Seljaku, stanujočemu v Melcih, ker nam je presv. Trojico prav dobro naslikal. Bodita priporočena slov. občinstvu!

— *S Tominskega nam piše mnogo zaslužen rodoljub:* „Naši ljudje, med njimi nekateri župani in podžupani, mi pravijo, zakaj se dr. Tonkli proti napadam „Sočanov“ tako malo brani? zakaj vse v žep vtakne? Tedaj more vendarle res biti, kar mu „Soča“ očita. V tem smislu se je izrazil tudi en uradnik v Tominu, in da resnico govorim, to je tudi moja misel, da je bilo uredništvo „Glasa“ preboječe in preponižno, zato me veseli, da ste v novejših listih „Sočanom“ nekoliko gorkih zasolili.“ — (Da so kmetje marsikaj, kar je „Soča“ o dr. Tonkli-ju čenčala, za gotov denar vzeli, lahko verujemo, čudom se pa čudimo, da Vi in omenjeni uradnik s kmeti v en rog trobite. Povejte nam, za Boga, kaj pa so „Sočani“ dr. Tonkli-ju očitali? Preglejte še enkrat „Sočine“ liste, in našli boste, da mu ni v enem nijso prišli do kože. Da bi pa dr. Tonkli na take poulične in pobalinske duševne proizvode, kakor je „roman“ „junak“ odgovarjal, da bi se nad pretrivialno, vse meje časnikarske dostojnosti presegajočo frazo: *Aber schau, Pepi!...* v kakem „poslanem“ jezil, ne morete tirjati ne vi, ne kdo drugi, ki ima količkaj soli v glavi. Pri tej priliki Vam pa še to povemo, da gré večina dr. Tonkli-ja grdečih fraz iz peresa onega človečeta, ki se je pred leti v zeleni, zakrpani suknciji v Gorico pritepel, da bi tū košček kruha dobil, kterege je domá krvavo pogrešal, iz peresa onega nehvaležneža, kteremu je tudi dr. Tonkli do dobre, da ne rečem mastne, službe pripomogel. Prevelika sila se sama ujé, upamo, da pride tudi za tega človeka dan povračila. Brž ko ne bode tudi on kdaj spoznal, da se na svetu „o smehu“ ne živi. Da pa dr. Tonkli k temu, kar se mu res očita ne molči, Vas uči današnje njegovo „poslano.“ — Ur.)

— *Črnogorski senat* je sklenil, naj se napravi gimnazij za črnogorsko mladino. Profesorji bodo imeli 800 sreb. gold. letne plače.

Znamenje, da tudi tlačena Črnagora napreduje.

— *Perzijski šah (kralj)*, ki je bil 8 dni na Dunaji, kjer je našega svetlega cesarja in svetovno razstavo obiskal, vrnil se je se svojim spremstvom (s 150 osebami) v svoje stolno mesto Teheran. Obiskal bo domov gréde turškega sultana (cesarja) v Carigradu, pri kterem je sedaj tudi egiptovski podkralj. Ti trije mohamedanski vladarji se bodo pri tej priliki posvetovali, kako bo treba za naprej postopati, da se na Turskem in v sosednjih deželah blagostanje zveksa. Nam se dozdeva, da iz te moke ne bo kruha. Turek ostane Turek, delaj ž njim, karkoli hočeš.

Najpametneje bi Turki ravnali, da bi kristijane pri miru pustiti. Dan na dan bere mo, da se pri nas desetkrat boljši godi živini, kakor pa na Turskem nekterim kristijanom.

— *Štiri klase* na enem pšeničnem stebelu je našlo nedavno neko češko dekle na polji.

— *Mirovine (penzije) v Cislajtani* je za l. 1873 iznašajo 12 milijonov, 133.702 gl., t. j. 3% skupnih državnih dohodkov. Razdeli se ta znesek 57028 osebam.

— *Dober želodec.* — Aleksander Lainez, (roj. 1650, um. 1710 v Parizu), ki je mnogo prav šaljivih pesmic izdal, je bil izvrsten jedec. Nekega dne je sedel celih 6 ur pri kosilu, pa je šel vendar malo potem še večerjat. Prašali so ga: gospod, ali niste ravno kar odkosili? „Ne zamerite“, jim on odgovori „moj želodec nima spomina.“

— *Za zvonove na sv. Gori so darovali:* farmani in provizor v Soči 10 gl.; Janez Velíšček iz Jamnega 1 gl.; Jan. Rakovšček v Dreženci 1 gl.; Anton Grašič v Šmartnem 1 gl.; Fil. Jak. Prešern v Kronbergu 1 gl.; Marija Makuc v Biljani 1 gl.; Katarina Žbogar v Govnjači 1 gl.; Uršula Hren 1 gl.; Janez Bavčer v Batuji 50 kr.; Anton Lončarič iz Sele pri Vinodolu 5 gl.

Listnica uredništva: G. Kovač v Kamnj. — Vaše „poslano“ smo prejeli. Ne zamerite, da ga nismo priobčili. Kdor ima količkaj razuma, vé, na kateri strani je resnica, na Vaši ali pa na Reb.. Polemizovanja z neke vrste ljudmi smo že siti do grla. G. P. Prihodujč.

O koleri nekaj.

Strahovita kolera se vedno bližej pomika. V vesi Viljevo na Slavnskem je izmed 800 ljudi umrlo 90. Ostali so strahu pobegnili v gozde. Mislimo tedaj bralcem „Glasa“ vstreči, ako dnes nekaj o koleri povemo. O njej piše „Slov. Gosp.“ tako-le:

1. Od kod je kolera? Ta kužljiva bolezen je doma iz izhodne Indije. Ondi se je pred 100 leti prvič v veči strahovitosti začela širiti. Leta 1817. je že silila črez meje indijske. Nastopila je svojo prvo

strašno pot po celi zemlji. V 21 letih je obiskala vseh pet delov sveta in pomorila više 20 milijonov ljudi. Leta 1831. se je prvič prikazala k nam na Avstrijsko. Tudi našim slovenskim deželam ni prizanesla. Pobrala je tedaj v celem cesarstvu 323.160 ljudi. Drugo pot po svetu je nastopila l. 1846. in jo končala v 13. letih. Zdaj je od l. 1860. na svoji tretji poti okoli zemlje ter še nje ni popolnem dokončala. Pri tem njenem tretjem potovanji smo jo leta 1866. od Prusov dobili. Skoro vsako leto se nam glasi zdaj tu zdaj tam. Prvo leto, t. j. l. 1866. je pomorila več, kakor 40.000 ljudi. Zdaj pobira ljudi posebno na Ogrskem, Slavnskem, na Gališkem, in na Dunaji.

2. Kakošna pa je ta bolezen? Kolera je naj bolj podobna grízi. Za to jej tudi pravijo: bljuvna gríza. Večidel se loti človeka po noči. Iz prva lahka hitrica se spremeni v silno dristo. Grozno žene iz človeka naprej in na nazaj. Očedki so izprva žolčasti, naposled pa sivkasti kaši podobni. V kratkih urah je bolenik hudo izpraznen. Zelo začne medleti; pri sreci mu prihaja hudo tesno. Zunaj ga silno mrazi, znotraj ga peče neugasljiva žgalina. Po rokah in nogah ga močno trga in naposled popolnem oslabi.

Ako v tem trenutku bolezní revni človek toliko moči več ne zmore, da bi se ga vračitve poprijele — tedaj je v treh urah mrtev. Malokateri živi dalje, kakor 48 ur.

Vendar, ako si bolnik pri prvem napadu prihrani toliko moči, da se ga vrčila poprimejo, tedaj pa skoro vsak okreva. Nekateri so že v 48 urah zopet zdravi.

Kolera se prestavlja od kraja do kraja, od mesta do mesta. Ona je prav kužljivi ali nalezljiva bolezen. Ali v čem njeni kužljivi strup obstoji, tega še ne vemo. Le to nam je znano, da se nahaja v tem, kar je na koleri zboleli človek od sebe dal. Naj bolj nevaren postane ta kužljivi strup, ako do vode pride in jo okuži. To stori, da naglo cele vasi in mesta na koleri umreti morajo.

3. Kolero je bolj lahko odpraviti ali prej zavriniti, kakor od nje že ugrabljenega človeka smrti rešiti. Prvo se doseže tako. Vsi očedki in sploh kar iz človeka pride, ki je na koleri zbolel, se mora z hudičevem oljem (žvepleno kislino, Vitriolöl) kateremu se nekaj vode primeša varno polití. Takisto se ima zgoditi zastran stranišč. Tako se kolerini strup zamori — in pot do nadaljnjega razširjenja zapre. Oblačila in postelje bolnih se morajo z žveplom pokaditi. Nadalejšni pomočki zoper kolero so: snaga, večkratno izhlapljenje hiš in spavnic, zdrav živež in zmernost. Posebno varovati se je vsakega razhlajenja. Zoper to se nasvetujejo flanelasti prepasi.

Bolenik se spravi hitrej ko mogoče v toplo posteljo. Piti se mu ne smeje veliko dati. Ako mogoče, se naj pokliče

zdravnik. Če se temu ne posreči hitrice in strašnega blijuvanja (prekretanja) nastaviti potem je večidel vse zastoj. Bolnik se naj kot veren kristijan z Bogom spravi in na pot v večnost pripravlja.

Postano.

V Gorici, 17. avgusta. V 33. št. „Soče“ je citati pod dopisom „od levega brega Soče. 1. avg.“ „En duhoven.“ Jaz bi ne verjel, da je to pisal v resnici kak duhoven, ako bi me ne bil pismeno in ustmeno zagotovil že znani drugi duhoven „Soče“ in mi povedal, da poslano v „Soči“ št. 18. je pisal duhoven ne „od levega brega Soče“, ampak od desnega brega Bače blizo Hudejužne. Ako bi bil pa to tudi tisti duhoven pisal, poznam ga za preslaboumnega, kakor da bi mogel on sam ta dopis sestaviti, in najbrže so bila njegova sporočila v znani kovačiji „Soče“ vsestransko predelana. Gotovo ni možko obnašanje to, da se kedo po tolovajsko pri poti v grm skrije in izza kota na mirno memogredoče kamenje luča; zatoraj pozivam tega „duhovna“, naj sname krinko z obraza in objavi svoje ime, da bode vedel celi svet za njegove neprecenljive zasluge za vero in narod, katerih dosedaj nikdo ne pozna.

Ta „duhoven“, kateri ni vreden, da nosi duhovsko obleko, napada po tolovajsko društvo „Gorico“ in mene. Prvemu očita: „da kaže svoj program teoretično ljudstvu v čistem zlatu, praktično pa ne le samo v škodo, ampak tudi v pogubo vere in naroda izvršuje. Teorija in delovanje društva na verski podlagi sta si diametralno nasproti.“

Kot predsednik črno in brezsravno obrekovanega društva „Gorice“ Vas pozivam, gosp. „duhoven od levega brega Soče“, kakor se sami zovete, da dokažete vaše trjenje ter navedete le en sam čin, s katerim bi bilo društvo „Gorica“ izvrševalo svoj program praktično ne le samo v škodo, ampak tudi v pogubo vere in naroda, in iz katerega bi sledilo, da sta si teorija in delovanje društva na verski podlagi diametralno nasproti. Dokler pa tega ne dokažete z dejanji vas izrekan gospod „duhoven“, kateri ste pisali in priobčiti dali v 33. št. „Soče“ dopis „od levega brega Soče“ 4. avg. za nesramnega in perfidnega lažnjivca in črnega obrekovalca.

V tistem dopisu očitata meni, gosp. „duhoven“ med drugim to-le:

1.) da mi je „vse eno v petek, saboto ali kvaterni dan očitno v gostilnici v pohujšanje občinstva pečenko na krožniku sukati in se ž njo pitati in služabnike sv. cerkve zaničevati, da imam slabo vero in da sem slab katoliča;“

2.) da, ker je v Beču kapital ali habrus doma, se lahko spozna, zakaj se meni po Beču sline cedijo;

3.) da je v 22. št. „Soče“ dokazano, da ne ljubim naroda, ampak le to, kar je njegovega, in da se bliža moja ljubezen tistemu narodu, od katerega največ pričakujem;

4.) da bi se bil v Beču, ko sem še jus študiral, v krogih svojih tovarušev na

prašanje, katere politične stranke se bodem doma poprijel, in za katero delal, dajal slišati: „katera mi bo bolj udana, ugodna, in mi bode več nesla, da toraj moja rodoljubnost obstoji v tem: ubi bene ibi patria.“

Evo vam odgovora na navedena očitavanja:

ad 1. Ako bi se bil kedaj zoper 3. cerkveno zapoved pregrešil, poznal sem tudi 4. cerkveno zapoved, in vedel sem, kaj mi je bilo storiti, da sem se s cerkvijo spravil. Vendar pa sami pravite v 18. št. „Soče“ da bi se bilo to storilo v Tominu, toraj na potovanju, kar že samo na sebi moj greh zlaščuje, ker na poti si človek ne more jedi zbirati, marveč mora za dobro vzeti, kar mu se na mizo polaga. Tudi morate v ozir jemati besede evangelija, ktere pravijo: ne kar v usta gré, ampak kar iz ust prihaja, omadežuje človeka.

Vidite tedaj, da je Vaša pregreha večja od moje, ker ne jaz, ampak Vi pohujšanje delate. Tudi ste se Vi pregrešili zoper zapoved o ljubezni do bližnjega, ker že opetovano tisto pečenko po „Soči“ pogrevate in sačete, tako da se to že „Sočinim“ bralcem gnjusi; le Vi najdete nad tem Svoje dopadenjo, kakor da bi me še sedaj za tisto pečenko zavidali. Na Vas toraj gre prislovica: „Errare humanum; in errore perseverare, diabolicum.“

Da bi jaz kedaj služabnike sv. cerkve zaničeval, ni res, marveč grda laž; vendar pa bi se znalo prigoditi, da bi bili vi prvi služabnik sv. cerkve, katerega bi znalo zadelo moje zaničevanje (Verachtung).

ad 2. Zagotovim Vas, gosp. „duhoven“ z možko besedo, katere nisem še nikadar prelomil, da mi se po Beču sline nič ne cedijo, in da se zamorem, če hočem, v Beč kot odvetnik preseliti, kedar mi je drago. Vaše sunničenje pa, da bi se meni po Beču zarad tega sline cedile, ker je v Beču kapital ali habrus doma, izrekam za črno, nesramno in infamno obrekovanje, in Vas samega za infamnega obrekovalca.

ad 3. Gola laž je, da je v 22. št. „Soče“ dokazano, da ne ljubim naroda, ampak le to, kar je njegovega, in da se bliža moja ljubezen tistemu narodu, od katerega največ pričakujem, ker ni „Soča“ ni enega čina navedla, iz katerega bi to sledilo; zatoraj vas moram tudi zarad tega imenovati brezsravnega lažnjika in infamnega obrekovalca.

Da jez svoj narod ljubim, sledi iz tega, da sem se spoznaval od svojih mladih let za Slovence, in da sem bil za takega že kot dijak v Gorici čez Goriško mejo poznan, posebno pa za to, da sem bil prvi v Gorici, kateri je odprl slovenskemu jeziku duri gosposke dvorane v Gorici in sicer bilšega kazina Goriških plemenitašev, da sem namreč deklamoval v tej dvorani pri dijaški besedi, ki je bila napravljena, da se je slavila rešitev presv. našega cesarja od morileca v Beču, Tomanovo: „Avstrije zvezda“, pri kateri pliliki sem si bil pridobil v dvorani goriški občno ploskanje in v „Novicah“ javno pohvalo. Da sem se spoznal kot dijak v Beču vselej za Slovence, vam bodo pričali moji sošolci odvetnik dr. Schellander v Terstu, dr. Mencinger v Kra-

nju, dr. Zarnik v Ljubljani, dr. Poklukar in drugi.

Kaj sem jaz za narod in njegov materiami in duševni napredek storil, to je zabilježeno v zapisnikih goriške čitalnice, v „Novicah“, v „Domovini“ v „Slov. Narodu“ in celo v „Soči“ do konec leta 1872, po tem v zapisnikih deželnega odbora, v sporočilih deželnega zbora Goriškega in v zapisnikih dež. šolskega sveta od leta 1867 do meseca avgusta 1870; prebirajte vse te vire in prepričali se bodele sami, da ste infamen obrekovalec moje osebe, ktera se ne spominja, da bi Vam bila kedaj kako krivico učinila.

Naštejte pa Vi vire, v katerih bodem čital in zabilježene našel Vaše slavne čine za vero in narod, in obljubim Vam, da jih bodem dal priobčiti na svoje stroške z debelimi čerkami.

ad 4. Tukaj ste vse Vaše laže prekosili! Jaz sem študiral jus od jeseni 1857 do konec julija 1861. Celi svet ve, da v tisti dobi na Goriškem ni bilo nikakih političkih strank, ne med Lahi, ne med Slovenci; celi svet ve, da v tisti dobi so bili na Goriškem samo posamezni rodoljubi, in da v tisti dobi ni bilo od današnjih „Sočanov“ ne duha ne sluha. Celi svet ve na dalje, da so se jeli Slovenci na Goriškem še le konec leta 1870 cepiti v dve stranki, kateri ste se še le konec preteklega in v začetku tek. leta popolnoma razvili. Ali ne vidite gosp. „duhoven“, da ste se predebelo in pregrdo zlagali, ako trdite, da bi bil jaz kot studiosus jusa odgovarjal, „da se bodem doma poprijel tiste stranke, katera mi bo bolj udana, ugodna in mi bode več nesla.“ ?!

Izrečem tedaj, da nisem nobenemu svojih tovarušev, še ko sem jus študiral, dajal slišati, da se bodem poprijel doma tiste stranke, katera mi bo bolj vdana, ugodna in mi bode več nesla, in da je vsak, ki to trdi in med svet trosi, nesramen lažnjik in infamen obrekovalec.

Josip dr. Tonkli l./r. odvetnik.

Borsni kurzi na Dunaji 7. avgusta.

	gl. kr.
Enotni drž. dolg. v papirju	69.70
„ „ „ „ srebri	73.40
Drž. posojilo leta 1860	102.10
Akcije narodne banke	970.—
Kreditne akcije	238.50
London	111.55
Napoleon d'or.	8.91
Cekini	—.—
Adžjo srebra	105.70

Tržna cena.

	gl. kr.
Pšenica	3.45
Rež	2.—
Ječmen	3.50
Oves	1.25
Koruza	1.80
Fižol	2.35
Krompir	2.60
Seno	0.90
Slama	1.—